

Bevarandeplan för Natura 2000-område Östafors-Ljungryda

SE 0420244

pSCI beslutat av Regeringen 1998-12.

SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12.

Bevarandeplan kungjord av Länsstyrelsen i Skåne län 2005-12-16.

Kommun: Bromölla

Läge: ca 5 km norr om Näsrum kyrka på gränsen till Blekinge

Markägare: enskild

Areal: 10,6 ha

Östafors-Ljungryda är förutom ett Natura 2000-område också:

- naturreservat sedan 1985-01-28, (Ljungryda-Östafors bruk),
- av riksintresse för friluftslivet (L:F3),

Vad betyder Natura 2000?

Natura 2000-områdena ska bidra till att skyddsvärda naturtyper och arter får ett långsiktigt bevarande. Att en mark brukas på ett lämpligt sätt är i många fall en förutsättning för att skyddsvärda naturtyper och arter ska kunna bevaras.

Bevarandeplanen ska peka ut naturvärdena för ett område och beskriva vad som krävs för att värdena långsiktigt ska finnas kvar.

Naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök 2004-05-27.

Tabell 1. Östafors-Ljungrydas naturtyper med arealer 2004, Natura 2000-arter och Natura 2000-koder inom parentes

Naturtyp	Areal (ha)
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)	1,2
Bokskog av fryle-typ (9110)	1,8
Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ (9160)	0,3
*Alluviala lövskogar som är tidvis översvämmade (91E0)	1,6
Totala arealen naturtyper:	4,9
*= prioriterad naturtyp enligt Natura 2000	
Arter	
Flodpärlmussla - Margaritifera margaritifera (1029)	

Bevarandesyfte och bevarandemål

Det övergripande bevarandesyftet är att upprätthålla ovan nämnda naturtyper i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

För Östafors-Ljungryda innebär detta följande bevarandemål:

Areal

- Naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) ska utgöra en areal på minst 1 ha.
- Naturtypen bokskog av fryle-typ (9110) ska utgöra en areal på minst 1,8 ha
- Naturtypen ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ (9160) ska utgöra en areal på minst 0,3 ha.
- Naturtypen alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade (91E0) ska utgöra en areal på minst 1,5 ha.

Struktur och funktion

- Naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260). bottenfaunadiversitet ska bibehålla eller öka sitt artinnehåll.
- För skogsmarkens samtliga naturtyper (9110, 9160 och 91E0) ska nuvarande mängd död ved i olika åldersstadier bibehållas och minst 20 kubimeter/ha behövs för gynnsam bevarandestatus.

Typiska arter

- För naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) ska de typiska arterna bäcknejonöga, elritsa, öring och flodpärlmussla förekomma.

Natura 2000-arter

- Flodpärlmusslan ska förekomma i Holjeån inom området.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Beskrivning

Områdesbeskrivning

Natura 2000-området Östafors-Ljungryda utgörs av naturreservatet Ljungryda-Östafors bruk. Området ligger vid gränsen mot Blekinge där reservatet fortsätter. Genom området rinner Holjeån. Närmast ån finner man plana ytor som delvis svämmas över vid högvatten. Bortom dessa finner man branter, varav en del innehåller rikligt med sten och block. I den östra delen ligger en getryggsformad rullstensås.

Större delen av Natura 2000-området består av vegetationstypen blandlövsskog av örtrik typ (2.2.3.6). Blandlövs skogen utgörs huvudsakligen av en äldre generation ek, en yngre generation avenbok samt en del lönn. I buskskiktet dominerar lönnen med inslag av bland annat hassel och rönn. På sina håll kan man hitta träd som tidigare hamlats. Mängden lind är mycket liten och växer här och där, dock ej i branterna. På sina håll förekommer trädslag såsom al, ask, björk, bok, gran och sälg som ett inslag i denna skog. Fältskiktet är varierat med växter såsom harsyra, liljekonvalj, lundgröe, lundslok, majbräken, nejlikrot, skogsbingel, smultron, svalört och vitsippa. Större delen av skogen har troligen varit ängsmark som under sin sista tid innan det blev skog var betesmark. Idag är dock de hävdgynnade värdena nästan helt borta, förutom de gamla ekarna som är hårt trängda samt tidigare hamlade träd (ask och lönn). I den norra delen förekommer bete fortfarande på en gammal åker samt i en mindre del av skogen. I kanten på den gamla åkern finner man växter såsom mandelblomma och blåsuga. Åkern har använts som betesmark under en längre tid och håller på att naturaliseras.

Naturtyper

Holjeån (3260)

Holjeån meandrar naturligt genom hela området. Längs hela åsträckan finner man trädriddar bestående av al och ask. Vid högvatten översvämmas alkärr som ligger i anslutning till åfåran. På sina håll blottas sandbankar vid lågvatten. Vattnet har ett visst fall (där ett dämme förekommer) vilket skapar strömmande vatten. Fågellivet kopplat till ån är rikt med bland annat kungsfiskare och strömstare.

Alskogen (91E0)

Vid holjeån och i den östra delen vid ett mindre tillflöde finner man naturtypen Alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade. Här utgörs naturtypen av alkärr (vegetationstypen klibbalstrandskog, 2.2.4.2). Trädskiktet domineras av al men man finner även björk, ek, lönn och rönn. I buskskiktet finner man bland annat hassel och hägg. I fältskiktet finner man växter såsom bäckbräsma, majbräken och älgört.

Bokskogen (9110)

I en blockig brant i den västra delen och på rullstensåsen i den östra delen finner man naturtypen bokskog av fryle-typ (vegetationstypen bokskog av ris-kruståtel-typ, 2.2.2.1). I den blockiga branten dominerar bok trädskiktet med inslag av ek och lönn. Fältskiktet är förhållandevis fint på sina håll med växter såsom harsyra, liljekonvalj och vitsippa. Bokskogen är således ingen typisk hedbokskog utan är något åt det rikare hållet. På rullstensåsen är bokskogen mer hedartad med bland annat kruståtel i fältskiktet, även här finner man dock växter såsom liljekonvalj, lundgröe och vitsippa. I trädskiktet finner man förutom bok även björk, ek, rönn, hassel och lönn.

Ekskogen (9160)

I branten i västra delen norr om bokskogen finner man naturtypen ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ (i detta fallet vegetationstypen ekskog av örtrik typ, 2.2.3.2).

Trädskiktet domineras av ek men man finner även avenbok, hägg och lönn. I fältskiktet finner man bland annat harsyra, liljekonvalj, majbräken och vitsippa.

Natura 2000-arter

Flodpärlmusslan (1029)

Flodpärlmusslan har en av sina förekomster i Holjeån inom Natura 2000-området Östafors-Ljungryda i anslutning till det dämme som finns. Flodpärlmusslan kräver bland annat sandiga, grusiga bottenar samt beskuggat strömt vatten.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Ett nära samarbete mellan berörda myndigheter och den som äger eller brukar en mark är en av de viktigaste förutsättningarna för att ett områdes värdefulla livsmiljöer och arter ska finnas kvar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus av naturtypen Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) och är bland annat:

- oreglerad vattenföring, dvs naturliga vattenståndsfluktuationer och flöden,
- ingen eller obetydlig påverkan av fragmentering (dämmen och andra vandringshinder),
- fria vandringsvägar i anslutande vattensystem,
- ingen kanalisering, invallning och återkommande rensning av sediment,
- inga främmande fiskstammar,
- naturliga omgivningar med strandskog/trädridåer,
- strandzoner med naturliga erosions- och sedimentationsprocesser.

För flodpärlmusslan gäller att Holjeån har gynnsam bevarandestatus samt att öring förekommer.

För att skogsmarkens naturtyper ska anses ha gynnsam bevarandestatus krävs bland annat följande:

- Död ved; grenar, torrträd, hålträd, lågor, m.m. av olika trädslag ska förekomma.
- Gamla och grova träd ska förekomma.
- Ingen buskröjning sker.
- Frånvaro av produktionsinriktat skogsbruk,
- Opåverkad hydrologi.

För skogsmarken gäller i princip att området får utvecklas utan större ingrepp. Naturvårdsåtgärder såsom borttagande av granföryngring, försiktigt friställande av äldre värdefulla träd kan dock få ske. Om ekskogen även i framtiden ska domineras av ek krävs åtgärder för gynnande av ek.

Ytterligare information om naturtyper och Natura 2000-arter i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledningar under rubrikerna ”Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus” och ”Ekologiska krav”. Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Risk för skada

De största riskerna för Holjeån är:

- reglering av vattenföring,
- avverkning av strandnära skog,
- skyddsdikning, markavattning vid skogsbruk,
- kanalisering, fördjupning och invallning,
- vattenuttag vid lågvatten,
- utsättning av främmande fiskarter.

Ovanstående åtgärder är också påtagliga risker för flodpärlmusslan.

De största riskerna för skogens naturtyper är:

- gamla och grova träd ska förekomma,
- väl utvecklat buskskikt ska förekomma,
- frånvaro av produktionsinriktat skogsbruk,
- död ved; grenar, torrträd, hålträd, lågor, m.m. av olika trädslag ska förekomma,
- opåverkad hydrologi.

Ytterligare information om naturtyper och Natura 2000-arter i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledningar under rubriken ”Hotbild”. Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Bedömning av bevarandestatus

Vid fältbesök konstaterades bevarandestatusen för områdets naturtyper (se tabell 2).

Tabell 2. Bevarandestatus 2004 för områdets naturtyper och Natura 2000-arter

Naturtyp	Bevarandestatus
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)	Gott bevarande
Bokskog av fryle-typ (9110)	Mycket gott bevarande
Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ (9160)	Mycket gott bevarande
*Alluviala lövskogar som är tidvis översvämmade (91E0)	Mycket gott bevarande
Art	
Flodpärlmussla - Margaritifera margaritifera (1029)	Ordinärt bevarande

Skydd och bevarandeåtgärder

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Markägare har rätt till ersättning om tillstånd inte kan ges och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Mer information finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Skydd

Området är naturreservat och skötselplan finns.

Bevarandeåtgärder

Gynnande av ek, friställande av äldre grova ekar.

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen. Mer information om regler, ansvar och ersättningar i samband med Natura 2000 finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Restaureringsåtgärder

Enligt nuvarande skötselplan gäller fri utveckling av skogsmarken. Man skulle kunna överföra större delen av ädellövskogen till ekdominerad ädellövskog om man anser att de äldre grova ekarna ska överleva. Naturtypen skulle i ett längre perspektiv i så fall bli ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ (9160). Flertalet är hårt trängda och kommer inte att finnas kvar i ett längre perspektiv. Någon föryngring av ek förekommer inte i nuläget. Tidigare hamlade träd bör också återhamlas.

Löpande skötsel

Om restaureringsåtgärder genomförs för att gynna ek så kommer dessa att behövas följas upp.

Viktigt att tänka på

Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsvårdstyrelsen kontaktas.

Uppföljning

1. Kontroll av naturtypernas areal, struktur och funktion och typiska arter vart 5-6 år.
2. Kontroll av Natura 2000-arternas förekomst och deras livsmiljöers struktur och funktion vart 5-6 år.
3. Sammanställning och utvärdering av skydd och meddelade tillstånd.

Övrigt

Bevarandeplanen gäller tills vidare. Bevarandeplanen kommer att revideras om ny kunskap ger anledning till det.

Referenser

Flygbilder från 1940-talet, gisskikt, Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Kristianstads län, Kristianstads kommun, 1985. Beslut och Skötselplan för Ljungryda-Östafors bruk.

Länsstyrelsen i Kristianstad län, 1996. Från Bjäre till Österlen, Skånska natur- och kulturmiljöer. Länsstyrelsen i Kristianstad län.

Länsstyrelsen i Skåne län (2003), Information lagrad i Kartongen (GIS-skiktgrupperna Miljö resp. Lantbruk).

Löfroth M. (ed.) 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000.

Naturvårdsverket. Naturvårdverket förlag.

Nordiska Ministerrådet 1994. Vegetationstyper i Norden. (ed. Lars Pålsson). TemaNord 1998:510. Nordiska Ministerrådets sekretariat.

Bilaga

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000

Upprättad av Länsstyrelsen i Skåne län

Planförfattare: Kristian Nilsson

Senast reviderad 2005-12-11 av Kristian Nilsson

